

אבי הנערה גירש אותו מן הבית כשמטאמ בידו * הוא אסר על הנערה

להיפגש עם „הבחור המסוכן“ * ברל ברח מהתחייבויות ומקשר של קבע *

שתי הבחורות היו מאוהבות בו עד כלות הנשמה והוא חילק אהבתו ביניהן *

הוא לא אהב גויים והובס בקטטה עם ערבי בירושלים * ילד פלא בודד וחולני

* בחדרה הוביל פחיימים על גב חמור ומדי הצבא נראו עליו כמו תחפושת

אחריו ברחובה של בוברויסק ואסר על בתו להיפגש עם הבחור המסוכן... כוכור היו אלה לאה ושרה. שלהן גילה ברל לראשונה את כוונתו לעלות ארצה.

חיים

בשלישייה

ל חפיו עם לאה נמשכו במשך שנתיים אלה (ערב מילחמת העולם הראשונה) ללא שינוי ניכר. שניהם עברו את שנות הנועורים. יהדותם נמשכת זה עשור. לאה חיה בגליל, בסג'רה ובכנרת. הרבתה לחלות והתקשתה מאוד להסתגל לעבודה הקשה ולאקלים העויין של עמק הירדן. מדי פעם, ובייחוד בימי חג ומועד, היה ברל עולה לגליל לבקרה. פה ושם אף בילו זמנמה בצוותא — אך לא הגיעו לגיבוש קן מישפחתי. דומה שברל בן ה-27 הוסיף לברוח מהתחייבויות ומקשר של קבע. היתה בו רתיעה מלהעניק את עצמו עד הסוף, מלוותר על עצמיותו ועצמאותו. ושמא לא היה בטוח באהבתו זו, ועל כן נמנע מלהתחייב? אך מצד שני היו הקשרים בינו לבינה חמימים ועמוקים — וגם להינתק ממנה לא רצה...

(שרה) נמוכת קומה, בהירת שיער, עדינה למראה ועדינה בהליכותיה. על אף גיורתה השמנמנה מעט. היא הצטיינה ברוחה הטובה, בגישתה האנושית ובאהבתה לבני אדם. היו בה רוח וחביבות, השתתפות בצער ונכונות להאזנה — תכונות שחסרו לאישיותה החזקה של לאה... ברל, לאה ושרה, היו קשורים יחד בקשרי ידידות עמוקה ביותר. שתי הצעירות אהבו זו את זו אהבת-נפש וברל הרגיש קירבה אמיתית לשתיהן כאחת. ואף על פי כן במשך השנה וחצי שלאחר בואה של שרה לא נמצאה להם הדרך לחיות במקום אחד, ושלושם הסתפקו בפגישות חטופות... אין מנוס מן המסקנה, שהתנכרות זו לרחשי הלב של שלושתם נבעה, ככל הנראה, מרצונו, הספקגלוי ספקיכמוס של ברל לשמור על חירותו ופיתו הפרטית, רצון שתייהן, ובייחוד לאה, היו מודעות לו. וברובזמן מה רצה בילד!

עם שרה,

בחדרה של לאה

אחר שהיו ידידים זה כ-15 שנה, ולאחר שהתקשרו ברל ולאה בקשרים אינטימיים, ושרה — לשניהם בעבותות ידידות עמוקה, נשתבשה מערכת היחסים המשולשת: ברל גילה שהוא מאוהב בשרה. היו בה, בשרה, רוח ונשיות, שחסרו בלאה. שתייהן לא היו יפהפיות: אך בעוד שלאה הצטיינה במסירותה ובכוח רצונה העז, ברצינותה ובמעשיותה, היו בשרה תכונות של רחמים וחמלה, חסד וטובלב, שעשו אותה אהובה על כל חבריה.

לאה עמדה תמיד בשתי רגליה על הקרקע. לשרה, לעומתה, היה המיבנה הנפשי של גיבורת-רומאן בנוסח אנה קארנינה. היא התייסרה והתלבטה וסבלה ממצב-רוח, החל בהתלהבות אקסטטית וכלה בדיכאון עמוק. דומה שאיש לא התפלא מה מצא ברל להתאהב בשרה: מטבעה היתה נפש רומנטית, עדינה ופתוחה לסערת-רגשות. לאחר שיחסיו עם לאה התנהלו במשך שנים על מי מנוחות של שיגרה והרגל, היתה האהבה לשרה כמשקה חריף המסחרר את הראש...

ברל

רבים מכירים אותו רק כשם של רחוב, רחוב כצנלסון מצוי בהרבה ערים ויישובים בארץ. ליד כפר-סבא נמצא בית-ברל — מרכז לימודי-חינוכי, שנועד לשמש כורף חינוך רעיוני ומקד אידיאי למפלגת העבודה ולתנועת-הפועלים הישראלית כולה.

אך מי הוא אותו אדם, ששמו מפאר אתרים רבים בכל רחבי הארץ? זאת ידעו עד כה רק מתימקט — הישרדים האחרונים של העלמה השניה, המנהיגים והעסי קנים הוותיקים של ההסתדרות ומפלגות הפועלים, וחוקרי התקופה. בעיני רבים היה ברל כצנלסון דמות הסרת ממשות, ערמילאית. עתה ניתנה האפשרות להכיר את האיש האמיתי, ברל של כשר יום, באמצעות ספרה של חוקרת צעירה מאוניברסיטת תל-אביב.

כשיצא ספרה של הדי"ר אניטה שפירא לאור, לפני כמה שבועות, לא תיארו לעצמם ראשי הוצאת הספרים ההסתדרותית „עם עובד“ איזו הצלחה יקצור. הנה, תוך שבוע-שבועיים הפך הספר, הנקרא „ברל“, לרב-מכר ושני כרכיו נחטפו במהירות. בינתיים שומר „ברל“ על מעמדו כרב-מכר מזה כמה שבועות, ופוחזי-הספרים מעידים, כי עוד יד הקונה נמויה.

שפירא הפכה את ברל לאיש מלא חיים. אהב ושונא. בעל חזון, שהתיימר לעצב עולם יהודי חדש, אך שלא נרפא מחישובים קמנוניים. פוריטאן בנוסח החלוצי הישן, שלא טמן ויוו בצלחת וניהל לא מטע פרישת אהבים. סוציאליסט שטנא גויים. איש הגות, ששפע רעיונות מעשיים לרוב ושיר לז בהקמת מוסדות ואיתונוים שהפכו במרוצת השנים לסמליה הידועים ביותר של ישראל: ההסתדרות ומפא"י, התינון „רב" והוצאת-ספרים „עם עובד“, „בנק-הפועלים“, „המשביר המרכזי“.

כשנפטרו, לפני 36 שנים, התאבל כל היישוב. דויד ברינגריון, אלעזר קפלן, דויד רמז וצחק גרינבוים נשאו את ארונו, וספר עברי צעיר, אלכסנדר סנד, אמר אז, שהיתה זו החלוציה האחרונה שאנשים הצטערו בה כאמת. אך ברל, שנקבר לחופה של הכנרת, נשתכח. אפילו אותם שהשכי, כי ברינגריון ישתמש בישנו לצרכיו הפוליטיים, כפי שעשה יוסף סטאליו בשמו של ולדימיר לנין, הופתעו להרוכה שברל שקט בתהום השיכחה. אבי"א אחימאירי, מנהיג „כרית-הבירונים“, שהוחמד כזמנו כרצה חיים ארלזוורוב, כתב 16 שנים אחרי מותו של ברל: „כולם שכחו אותו. כולם — פרט לכמה ירחמיאלים ובכללם עבדכם בן אמתכם. ברינגריון, שעמד כחיי ברל לפניו כתלמיד לפני רבו, גם הוא אינו מוזכר. דומה שהעדרו אינו מטריד איש. הסתדרו יפה יפה בלעדיו. ברל! אין אתה חסר לרדידך במפלגה. לי אתה חסר. הנפסק הדיאלוג ביננו?“

עתה באה אניטה שפירא והחיתה בספירה את ברל כצנלסון מחדש. הקטעים שלהלן, לא הכותרות, לקוחים מתוך הספר.

...נראה שבשנתו הראשונה בארץ טרם מצא ברל את דרכו — לא לעבודה שתמשוך את ליבו, לא לאורח חיים של קבע ואף לא למקום של קבע. אין הוא ממהר להתקשר „לאינו סיה“, ואף לא לאנשים. חודשים אחרים לאחר עלותו ארצה הגיע מבוברויסק לאה מירון. לאה היתה צעירה מברל בשנה אחת, וכבר בהיותה בת 16 התודעה לברל והשתתפה, יחד עם רעותה הקרובה, שרה שמוקלר, בחוג לדיון בבעיות העם היהודי והסוציאליים, שניהל ברל בעיר מולדתו. לאה היתה בת למישפחה אמידה. שרה — מוצאה

...

הערצת אותו גם אם לא רצית להעריץ; יראת אותו כידוא אדם את מוסר כליותיו

...

ממישפחה ענייה יותר. מתוך רצון להכשיר עצמן „לחיים“ פנתה האחת ללימוד תפירה, והשניה הרחיקה לקיים ללמוד חובשות. הקשרים בין השלושה היו הדוקים ביותר: שרה הולוכה את אחותו הצעירה של ברל, חנה. לבית-הספר ביום לימודיה הראשון. כאשר נסעה לקייב, עשמו קשר מיכתבים רצוף בינה ובין ברל ולאה. עד מהרה התפתחה הידידות בין שני האחרונים לאהבה.

...

הוא שנא פרחים בזרים, ודגלים וסרטים בהלוייות, וכמו בחייו, כן אף במותו, רצונו הכריע

...

שניהם ניסו להתגבר על רגשותיהם ולהתעלם מהם. ברל האמין בנואמנות לאהבה ראשונה וסבל מרגשות-אשם כלפי לאה. שרה, מצידה, חששה לחזור פעם נוספת על פרשתי-אהבה אומללה, כזו שממנה נפגעה לפני עלותה ארצה, ומה גם שהדבר כרוך במעשה בגידה בלאה. רעותה הטובה. החיים בנסיבות הצפופות של כנרת עשו את שלהם, והנאהבים לא יכלו לברוח מרגשותיהם. לאה